

KLASTER

– TWORZENIE, ZARZĄDZANIE, ROZWÓJ

Wydawca: Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”
Skład i druk: PHU M&K Nidzica
Zdjęcia: Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”
Nakład: 1000 szt.
Nidzica 2013 rok
ISBN: 978-83-927001-2-8

Broszura wydana na zlecenie Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy”

Publikacja sfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

KLASTER – TWORZENIE, ZARZĄDZANIE, ROZWÓJ

CO TO JEST KLASTER

Od kilkudziesięciu już lat w świecie, a od niedawna w Polsce coraz częściej i głośniejszą mówi się o współpracy konkurujących ze sobą firm, które łączą się ze sobą w celu osiągnięcia nowych ekonomicznych wartości dodanej. W codziennej działalności gospodarczej firmy konkurują ze sobą, ale tam gdzie jest to możliwe, znajdują przestrzeń na wspólne przedsięwzięcia i współpracę, np. wspólne badania, z których korzystają wszyscy uczestnicy klastra, zintegrowana promocja, szkolenia. Termin ten (z ang. cluster) upowszechnił się w USA, Wielkiej Brytanii, Irlandii oraz w krajach skandynawskich. We Francji takie grupy przedsiębiorców nazywane są „lokalnym systemem produkcyjnym”, a we Włoszech, gdzie są także rozwinięte takie gospodarcze powiązania używa się terminu „okręg przemysłowy”. Klaster nie jest pojęciem prawnym. To pojęcie ekonomiczne, które posiada wiele różnych, zbieżnych definicji:

- 1/ „Geograficzne skupiska wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucjami w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale także współpracujących” (Michael Porter).
- 2/ „Celowo utworzona grupa przedsiębiorców powiązanych funkcjonalnie w celu osiągnięcia wartości dodanej w wyniku synergii działań gospodarczych i organizatorskich, których przed-

miotem jest projektowanie wspólnych wizji, misji i strategii marketingowych, koordynowanie polityki pozyskiwania kapitału, kształtowanie relacji z władzami lokalnymi, otoczeniem politycznym, samorządowym i społecznym (Marek Grzybowski)

- 3/ „Skupione przestrzennie zespoły współpracujących i wspierających się przedsiębiorstw, głównie małych i średnich danej branży przemysłowej, powiązanych z reguły z uniwersytetem lub inną jednostką naukowo – badawczą (klaster przemysłowy: Słownik Rozwoju Regionalnego, PARP)

Dla potrzeb utworzonego w październiku 2011 roku, z inicjatywy Lokalnej

Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy” klastra turystycznego, jego założyciele uzgodnili poniższą definicję:

KLASTER – „SZLAK DZIEDZICTWA KULTUROWEGO” - grupa współpracujących i wspierających się wzajemnie na zasadach mechanizmów rynkowych organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych i wiejskich przedsiębiorstw w ramach działalności turystycznej i szkoleniowej, funkcjonujących na terenie działania LGD „BRAMA MAZURSKIEJ KRAINY”.

Przykładów bardzo dobrze działających klastrów w świecie i w Polsce jest wiele. Można przeprowadzić analizę efektywności ekonomicznej takich przedsięwzięć na przykładzie:

- a/ „Doliny Krzemowej” (północna Kalifornia,

Dolina Santa Clara, USA), ponad 6000 firm, w tym ponad 700 informatycznych i teleinformatycznych, 1 mln pracowników HP. Tam działa także jeden z najlepszych funduszy lokalnych w świecie, który jest wzorem dla funkcjonującego na obszarze LGD Nidzickiego Funduszu Lokalnego.

- b/ tarnowskiego klastra przemysłowego „Plastikowa Dolina”, ponad 30 firm (16 produkcja, 8 handel, 5 usługi, 2 laboratoria, 3 uczelnie, 1 szkoła średnia, 2 instytucje wspierające)
- c/ Dolina Płytek, Sassuolo, Modena, Włochy, 185 firm, 25 tys. pracowników, 80% udziału w rynku włoskim
- d/ inne „polskie klastrów doliny”: Dolina Lotnicza w Mielcu, Kottły w Pleszewie.

DLACZEGO KLASTER

Wdrażanie modelu współpracy gospodarczej w formie klastra przynosi korzyści nie tylko firmom w nim uczestniczącym, ale także ma ogromny wpływ na lokalny rozwój gospodarczy i społeczny. Idea klastra: „One – stop – shop” - załatw wszystko w jednym miejscu, pozwala oszczędzać i czas i pieniądze. Uczestnicy klastra działając we współpracy łatwiej pokonują wszelkie bariery administracyjne, klastr pełni rolę swego rodzaju rzecznika interesów firm. Dzięki wspólnym badaniom, firmy korzystając z ich wyników mogą wprowadzać na rynek nowe technologie i produkty, poprawiając swoją pozycję konkurencyjną, stają się bardziej innowacyjne. Udział w klastrze oznacza także lepszy dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania firm. Wokół inicjatywy klastra budowany jest kapitał społeczny oraz marka produktów i branży w regionie.

CZŁONKOWIE KLASTRA

Klastr jest inicjatywą gospodarczą, w której powinni uczestniczyć partnerzy z różnych środowisk. Kluczową rolę odgrywają oczywiście przedsiębiorstwa z danej branży oraz firmy działające w sektorach pokrewnych, gospodarczo powiązanych. Dla sprawności działania klastra i komplementarności działań konieczny jest udział w klastrze instytucji otoczenia biznesu (w przypadku klastra „Szlak dziedzictwa kulturowego” taką organizacją jest Fundacja NIDA), organizacje pozarządowe, administracja publiczna. Bardzo ważnym partnerem i członkiem klastra jest jednostka naukowo – badawcza (w konkursach na dofinansowanie działalności klastra instytucja obowiązkowa).

FORMY PRAWNE KLASTRA

Klastry mogą posiadać różne formy prawne. Najprostszą formą jest umowa konsorcjum zawierana na podstawie Kodeksu Cywilnego. Konsorcjum, posiadające minimum dwóch partnerów zawierane jest w celu wspólnej realizacji konkretnego zadania, reguluje prawa i obowiązki członków umowy.

Klastr może być także stowarzyszeniem tworzonym na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach, które wymaga 15 osób – założycieli. Stowarzyszenie nie jest zawierane w celach zarobkowych, ale dla skuteczności swoich działań i realizacji celów, może prowadzić działalność gospodarczą.

Inną formą prawną klastra może być fundacja, tworzona na podstawie Ustawy o fundacjach. Fundacja tworzona jest dla realizacji celów społecznych, może prowadzić działalność gospodarczą, ale

wyłącznie w zakresie określonym w statucie i zgodnym z realizacją celów fundacji. Założycielami fundacji mogą być osoby fizyczne, bez względu na ich obywatelstwo oraz osoby prawne. Fundacja podobnie jak stowarzyszenie posiada osobowość prawną i w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej niezbędna jest rejestracja w Krajowym Rejestrze Przedsiębiorców.

Klaster może być także spółdzielnią tworzoną na podstawie Ustawy Prawo spółdzielcze. Spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, które na rzecz swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą.

W praktyce spotkamy dużo klastrów, które posiadają formę prawną spółki zawierane na podstawie Kodeksu Cywilnego lub Kodeksu Spółek Handlowych: spółka cywilna, komandytowa, jawna, z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjna.

Jest jeszcze jedna forma prawna, którą mogą wybrać członkowie klastra: organizacja przedsiębiorców działająca na podstawie ustawy o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorstw, ustawy o izbach rzemieślniczych lub ustawy o rzemiośle.

Wybór najbardziej przydatnej formy prawnej dla konkretnej grupy tworzącej klaster zależy od specyfiki członków klastra, zakładanych celów, wymogów formalnych związanych z udziałem w programach dofinansowania klastra ze środków publicznych (PO Innowacyjna Gospodarka – PARP, programy regionalne).

W przypadku klastra „Szlak dziedzictwa kulturowego” przyjęto rozwiązanie dwuetapowe: w pierwszym etapie umowa konsorcjum, w II etapie rozwoju – powołanie stowarzyszenia.

Analiza

Pierwszym krokiem w utworzeniu klastra jest analiza rynku i potrzeb przedsiębiorców oraz partnerów społecznych, analiza regionu oraz opracowanie możliwości funkcjonowania klastra i określenie priorytetów. Są to działania podejmowane przez grupę inicjatywną, którą mogą tworzyć przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu i partnerzy społeczni.

Budowanie zespołu

Kolejnym krokiem jest budowanie zespołu klastra - przedstawiciele zainteresowanych firm, instytucji okołobiznesowych, partnerów społecznych, ośrodków naukowych i badawczych. Konieczne jest wypracowanie zasad współpracy, komunikacji w grupie, komunikacji na zewnątrz inicjatywy, włączenie do prac nad tworzeniem warunków funkcjonowania klastra oraz programu i zakresu działania wszystkich zainteresowanych uczestników. W celu pełnego zrozumienia idei klastra, przydatne jest na tym etapie korzystanie ze szkoleń oraz stosowanie „języka korzyści” dla uczestników klastra.

Strategia

Kolejnym działaniem jest przygotowanie strategii działania i rozwoju klastra. Strategia powinna zawierać misję i wizję funkcjonowania klastra, określenie priorytetów i opracowanie programów operacyjnych wraz z harmonogramem i wskazaniem ich realizatorów. Bardzo ważnym elementem strategii rozwoju klastra jest program budowania

marki. Niezbędna jest więc wizualizacja działań, wybór logo, wizualizacja wszelkich materiałów i komunikacji. Przydatnym narzędziem w spójności tych działań będzie stylebook komunikacji i księga wizualizacji klastra.

Realizacja zadań klastra

Po opracowaniu wszystkich dokumentów formalno - prawnych, wyborze formy prawnej, opracowaniu strategii i rejestracja klastra w wybranej formie osobowości prawnej lub po podpisaniu umowy konsorcjum, rozpoczyna się etap realizacji przyjętych w programie działań. Na tym etapie kluczowe znaczenie ma organizacja biura klastra oraz kadra zaangażowana w koordynację działań. Konieczne jest także zaangażowanie członków klastra w realizacji działań, wypracowywanie w drodze porozumienia dobrych praktyk współdziałania i systemu komunikacji wewnątrz klastra.

Monitoring i ewaluacja

Realizowane działania powinny być na bieżąco monitorowane. Analiza postępów w realizacji strategii. Celem monitoringu jest określenie, w jakim stopniu realizowane są cele założone w programie działania klastra oraz zbadanie czy program realizowany jest zgodnie z planem, czy udaje się osiągnąć zaplanowane rezultaty. Na podstawie wyników monitoringu będzie można opracować propozycje wprowadzenia zmian w realizacji programu.

Po zakończeniu etapów i całości wyznaczonych w strategii zadań, powinna być przeprowadzona ewaluacja. Jest to celowe i zaplanowane pozyskiwanie informacji – w trakcie wdrażania programu

rozwoju klastra (ewaluacja okresowa) oraz po jego zakończeniu (ewaluacja końcowa) – w zakresie osiągniętych celów: zmiany społecznej, stopnia rozwoju, uzyskanych wskaźników, oceny pozycji konkurencyjnej klastra. Na podstawie wyników ewaluacji przeprowadzona będzie modyfikacja strategii oraz przyjęcie zmodyfikowanych działań klastra.

KLASTER WARUNKI SUKCESU

W powodzeniu procesu tworzenia, funkcjonowania i rozwoju klastra kluczową rolę odgrywa kilka czynników. Są nimi: wzajemne zaufanie członków klastra, opracowanie wspólnej wizji oraz realnych celów, zaangażowanie członków klastra w realizację przyjętych działań oraz doskonalenie umiejętności współpracy i odnoszenia korzyści poprzez udział we wspólnej inicjatywie gospodarczej.

KLASTER „SZLAK DZIEDZICTWA KULTUROWEGO”

Misją klastra jest wspieranie organizacji pozarządowych, społecznych grup nieformalnych, przedsiębiorców działających w obszarze usług turystycznych i szkoleniowych na obszarach wiejskich, poprzez stworzenie trwałych ram współpracy opartych na wymianie doświadczeń i udostępnianiu zasobów pomiędzy członkami inicjatywy klastrowej, w celu kreowania wspólnych produktów, budowania trwałości instytucjonalnej organizacji społecznych i promocji. Razem 34 członków, w tym 13 firm, 1 instytucja otoczenia biznesu, 10 organizacji pozarządowych, 10 przedstawicieli administracji publicznej.

Terenem działania klastra jest obszar Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy” obejmujący obszar 14 gmin: Dźwierzuty, Rozogi, Świątajno, Szczytno, Jedwabno, Wielbark, Janowo, Janowiec Kościelny, Nidzica, Kozłowo, Łtowo Osada, Działdowo i Płońnica.

CELE KLASTRA „SZLAK DZIEDZICTWA KULTUROWEGO”

- organizowanie współpracy, komunikacji i wymiany informacji między uczestnikami klastra,
- realizacja wspólnych projektów społecznych, turystycznych i szkoleniowych
- wspólna realizacja projektów jako podstawa obniżenia kosztów i efektywności działań
- stworzenie kompleksowej oferty członków inicjatywy klastrowej
- standaryzacja procesu obsługi klientów
- zwiększenie zdolności innowacyjnych członków inicjatywy klastrowej
- wykreowanie nowych innowacyjnych produktów
- pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania innych inicjatyw klastra.

PRZYKŁADOWE PRODUKTY KLASTRA „SZLAK DZIEDZICTWA KULTUROWEGO”

1. Szlak Rękodzieła i Rzemiosła

Dla kogo: oferta kierowana jest do zorganizowanych grup liczących min. 5 osób, zainteresowanych

dziedzictwem kulturowym, tradycyjnym rękodziełem i rzemiosłem.

Opis oferty: Jednodniowa wycieczka trwająca 6 godzin, w czasie których uczestnicy odwiedzą 4 miejsca znajdujące się na Szlaku Dziedzictwa Kulturowego:

Kamionka k/Nidzicy – pracownia garncarska i kuźnia, izba regionalna, prezentacja nt. garncarstwa na Mazurach, pokaz toczenia na kole garncarskim, udział w warsztatach ceramicznych,

Piwnice Wielkie k/Wielbarka – tradycje „bab pruskich” prezentacja oraz własnoręczne lepienie baby pruskiej, tradycje wytwarzania przetworów z grzybów,

Małdaniec k/Szczytna – wizyta w pracowni witraży: wykład nt. historii witrażu i technik, zwiedzanie galerii witraży,

Rozogi – wizyta w karczmie regionalnej „TUSINEK” – pokaz produktów lokalnych, regionalny obiad.

Cena: 90 zł netto od osoby.

Cena zawiera: udział w pokazach, prezentacjach i warsztatach, poczęstunek mazurski w „Garncarskiej Wiosce”, obiad w karczmie regionalnej, upominek: „baba pruska”.

Terminy: od kwietnia do listopada.

1. Mazurskie klimaty

Dla kogo: oferta kierowana jest do rodzin, zorganizowanych grup do 50 osób.

Opis oferty:

Podczas 3 dniowego pobytu na Mazurach będzie można poznać uroki mazurskiej i kurpiowskiej wsi, odwiedzając interesujące, gościnne miejsca: Garncarską Wioskę wyposażoną w pracownię ręcznego rzemiosła, gospodarstwa agroturystyczne w Rozogach, Wawrochach czy Sasku, pracownię: „bab pruskich” w Piwnicach Wielkich, witraży w Małdańcu, muzea w Rozogach i Wesołowie.

Oferta obejmuje również odkrywanie uroków rezerwatów: Źródeł Rzeki Łyny oraz Żółwia Błotnego razem z przewodnikiem, który przybliży wiele interesujących faktów na temat zwiedzanego obszaru. Amatorzy jazdy konnej będą mogli odbyć wyciecz-

kę terenową wierzchem. Pozostałe atrakcje wpisane w program wizyty to: przejażdżka bryczką i powozem, samodzielne toczenie na kole garncarskim naczyń glinianych, szukanie szczęścia na „bursztynowym polu” w Rajskim Ogrodzie, nauka lepienia pierogów z aromatycznym lubczykiem i rozpoznawania gatunków leśnych grzybów.

Cena: 360 zł netto od osoby.

Cena zawiera: 2 noclegi w Zajeździe Tusinek lub w Gospodarstwie Agroturystycznym Sasek, w pokojach 2 osobowych z łazienkami, 3 dniowe wyżywienie obejmujące: 2 śniadania, 3 obiady, dwie kolacje w tym jedna w formie ogniska.

Ponadto: godzina jazdy konnej z instruktorem, przejażdżka bryczką i powozem, zwiedzanie rezerwatów i Rajskiego Ogrodu z przewodnikiem, warsztaty ceramiczne, nauka lepienia pierogów, poszukiwanie i poznawanie grzybów, prezentacja nt. tradycji „bab pruskich”, wizyta w pracowni witraży, wizyta „na wiejskim podwórku”, zwiedzanie Muzeum Kurpiowskiego w Rozogach oraz Muzeum Lnu w Wesołowie.

1. Mazury na zdrowie

Dla kogo: oferta kierowana jest do osób indywidualnych, zorganizowanych grup do 15 osób

Opis oferty: Weekendowy pobyt na Mazurach, podczas którego w atrakcyjnej formie i w pięknych miejscach przeprowadzone zostaną ćwiczenia rekreacyjne, masaże lecznicze i relaksacyjne, fizykoterapia w urokliwym gospodarstwie agroturystycznym OSTOJA. Specjalnie dla każdego uczestnika wykonana zostanie przez dietetyka profesjonalna analiza składu ciała, analiza sposobu odżywiania, przygotowany zostanie jadłospis dostosowany do stanu zdrowia i preferencji smakowych. Uczestnicy wezmą udział w warsztatach komponowania zdrowych posiłków, poznają zioła, których użycie sprzyja zdrowiu i urodzie.

Nauczą się przygotowywać mieszanki z ziół ogrodowych i dzikorosnących. Relaks i odpoczynek zapewnią spacerami w pięknych, dziewiczych miejscach Rezerwatu Źródeł Rzeki Łyny oraz w Rajskim Ogrodzie, a także udział w warsztatach z wykorzystaniem gliny. Posiłki przygotowywane będą na bazie produktów pochodzących z lokalnych i ekologicznych upraw.

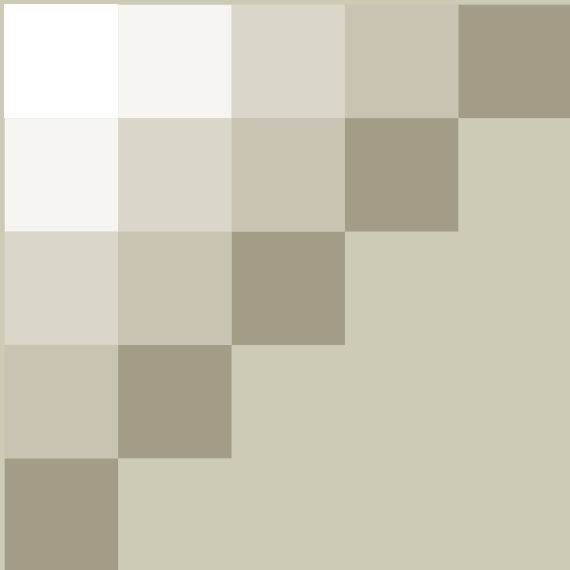
Cena 690 zł netto od osoby.

Cena zawiera: 2 noclegi w Gospodarstwie OSTOJA w Kamionce w komfortowych pokojach z łazienkami, 3 dniowe wyżywienie – 2 śniadania, 3 obiady, dwie kolacje w tym jedna w formie ogniska, 2 jednogodzinne masaże lecznicze lub relaksacyjne,

analiza składu ciała przeprowadzona przez dietetyka, wywiad żywieniowy oraz indywidualnie dostosowany jadłospis wraz z przepisami i zaleceniami dietetycznymi (do wyboru pakiet odchudzający, dla serca, biznes, uroda, dla aktywnych, warsztaty zdrowego żywienia, zwiedzanie Rezerwatu Źródeł Rzeki Łyny, warsztaty ceramiczne, nauka poznawania ziół i ich właściwości, odpoczynek w Rajskim Ogrodzie oraz upominek z „Garncarskiej Wioski”. Dla zainteresowanych łowienie ryb w ekologicznym stawie.

Terminy: od kwietnia do października.

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

*Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
Europa inwestująca w obszary wiejskie.*

*Broszura opracowana przez Nidzicką Fundację Rozwoju „NIDA”
Na zlecenie Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy”*

Broszura współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

W ramach Osi 4 – LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi